

ΤΟ ΒΗΜΑ

Γνώμες

Η τυραννία των «Like»!

Παπαχρήστος Κώστας

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ: 10/03/2016, 05:00 | ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ: 10/03/2016, 05:00

Καθώς βάδιζα τις προάλλες στον πεζόδρομο της γειτονιάς, συνάντησα μια φίλη από το *Facebook* να κάθεται σε καφετέρια της περιοχής. Βλέποντάς με, το πρόσωπό της πήρε μια έκφραση απολογητική, σχεδόν ενοχική: «Συγχώρεσέ με, Κώστα μου, νομίζω πως ξέχασα να κάνω 'Like' σ' αυτό που ανέβασες σήμερα. Θα μπω πάλι σε λίγο στο *F/B* και θα επανορθώσω!» Της εξήγησα πως δεν χρειαζόταν να κάνει τέτοιο κόπο και την προέτρεψα να συνεχίσει να απολαμβάνει αμέριμνα και δίχως ενοχές τον καφέ της!

Το παράδειγμα της φίλης είναι χαρακτηριστικό δείγμα μιας καινοφανούς αντίληψης πάνω στη δεοντολογία των κοινωνικών σχέσεων, που καλλιεργήθηκε συστηματικά μετά την έλευση του *Facebook*. Και δείχνει καθαρά πώς μία καταρχήν έκφραση ευαρέσκειας μπορεί να οδηγήσει σε μια αληθινή ψυχολογική τυραννία.

Όμως, τι ακριβώς εκφράζει η σημειολογία των “Like” στο γνωστό μέσο κοινωνικής δικτύωσης; Μονοσήμαντη απάντηση δεν υπάρχει, αρκούμαστε έτσι να διακρίνουμε τις συνηθέστερες περιπτώσεις:

1. Στην αυθεντική του εκδοχή, το “Like” εκφράζει επιδοκμασία είτε για μια ανάρτηση, είτε για ένα σχόλιο που αφορά κάποια ανάρτηση. Ως χειρονομία, χαρακτηρίζεται από έλλειψη υστεροβουλίας και είναι κατά βάση ισοδύναμο με μια ειλικρινή έκφραση γνώμης.

2. Χωρίς απαραίτητα να εκφράζει έντονη επιδοκμασία – αλλά, παράλληλα, αποκλείοντας έμμεσα και την περίπτωση αποδοκμασίας – το “Like” μπορεί να είναι απλά ένα «σινιάλο» προς ένα φίλο ότι διαβάστηκε ένα κείμενο ή ένας σχολιασμός που ανάρτησε.

3. Το “Like” είναι συχνά μια απλή χειρονομία ευγένειας, ανεξάρτητα από το περιεχόμενο της ανάρτησης ή του σχολίου που επιδοκιμάζεται. Τέτοιες χειρονομίες γίνονται πολλές φορές αντικείμενα μιας ιδιότυπης συναλλαγής: «Μέρες έχει να μου κάνει 'Like'. Έτσι, τον πληρώνω τώρα κι εγώ με το ίδιο νόμισμα!»

Το φαινόμενο των «επιδοκμασιών» στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης θα μπορούσε να θεωρηθεί ακόμα και χαριτωμένο αν δεν υπέκρυπτε έναν ορατό κίνδυνο: τη διαμόρφωση στρεβλών αξιολογικών κριτηρίων σε ό,τι αφορά τη δημόσια έκφραση γνώμης.

Θυμάμαι ένα (επιεικώς) απαράδεκτο άρθρο, προϊόν μιας κατ' ευφημισμών «πολιτικής» σκέψης, δημοσιευμένο πριν χρόνια σε ειδησεογραφικό ιστότοπο μεγάλης επισκεψιμότητας. Κάνοντας χρήση χυδαίας γλώσσας και επίδειξη φτηνού – στα όρια του ιερόσυλου – λαϊκισμού προς τέρψιν αντιμνημονιακών (τότε) συνειδήσεων, ο αρθρογράφος κατάφερε να συγκεντρώσει αρκετές χιλιάδες από τα περίφημα “Like”, κατόρθωμα για το οποίο δήλωνε ιδιαίτερος υπερήφανος!

Στον αντίποδα μιας τέτοιας περίπτωσης, συχνά συναντούμε αξιόλογα άρθρα ώριμου και ψύχραιμου προβληματισμού, τα οποία οι αναγνώστες δεν μπαινουν καν στον κόπο να τιμήσουν με το απλό πάτημα του γνωστού κουμπιού...

Το σύστημα των «επιδοκμασιών» μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις ακόμα και στην ανθρώπινη ψυχολογία, αν κάποιος πέσει στην παγίδα να συνδέσει το αίσθημα της αυταξίας του με αυτό. Ένα ποσοστό χρηστών του *Facebook* βιώνει αισθήματα αυτοαμφισβήτησης ή και απόρριψης από τον διαδικτυακό κοινωνικό τους χώρο, όταν μειώνεται (για τους όποιους λόγους) η συχνότητα των εισπραττόμενων τεκμηρίων επιδοκμασίας. Συχνά, μάλιστα, διαδικτυακές «φιλίες» χαλούν εξαιτίας συστηματικής αμέλειας, ή και απροθυμίας, για την παροχή απεγνωσμένα επιζητούμενων ψυχολογικών επιβεβαιώσεων μέσω του παντοδύναμου κουμπιού!

Το πρόβλημα με τους παραπάνω χρήστες είναι ότι βλέπουν το *Facebook* ως μέσο ανταλλαγής φιλοφρονήσεων, αντί ως δυνατότητα ελεύθερης έκφρασης γνώμης και διακίνησης ουσιώδους πληροφορίας και δημιουργικών ιδεών. (Σημειώνω εδώ ότι σπουδαία ποίηση και εξαιρετικά καλλιτεχνήματα κάνουν συχνά την εμφάνισή τους στις σελίδες του *F/B*.) Από την άλλη μεριά, είναι περιττό να τονιστεί η συμβολή του *Facebook* στο να διατηρείται ζωντανή η επαφή ανάμεσα σε αληθινούς φίλους που οι συνθήκες της ζωής ή οι γεωγραφικές αποστάσεις δεν τους επιτρέπουν να βρίσκονται μαζί όσο θα ήθελαν.

Τι θα πρέπει, λοιπόν, να γίνει για τη θωράκιση ψυχών και συνειδήσεων των χρηστών του *Facebook* από τη διαβρωτική επίδραση των «επιδοκμασιών»; Καταθέτω μερικές σκέψεις, επισημαίνοντας ότι εκφράζουν απολύτως προσωπικές απόψεις:

1. Πριν απ' όλα, η ίδια η φιλοσοφία της χρήσης του μέσου κοινωνικής δικτύωσης πρέπει να οριοθετηθεί. Ειδικά, είναι επικίνδυνο να χρησιμοποιούμε το *Facebook* ως υποκατάστατο ομαδικής ψυχοθεραπείας, αφού έτσι εκχωρούμε σε κάποιους άλλους – των οποίων τις ψυχικές ανάγκες ή τα ενδεχόμενα προβλήματα συχνά αγνοούμε – μια ιδιότυπη εξουσία διαχείρισης και επηρεασμού του δικού μας ψυχισμού. Κι εδώ δεν υφίσταται καν, ως απαραίτητος εξισορροπιστής, ο ειδικευμένος συντονιστής των συμβατικών γκρουπ της ψυχανάλυσης...

2. Η εγκυρότητα ενός δημοσιεύματος (π.χ., ενός άρθρου γνώμης ή πληροφόρησης) δεν είναι ευθέως ανάλογη των επιδοκμασιών που εισπράττει από τους αναγνώστες. Είτε το θέλουμε, είτε όχι, ο αναγνώστης αξιολογεί και υπερψηφίζει με κριτήρια καθαρά υποκειμενικά, συχνά μάλιστα κάτω από συνθήκες ψυχικής φόρτισης ή ακόμα και ιδεολογικού φανατισμού. Αν πέσετε πάνω σε ένα άρθρο που σας φανεί ενδιαφέρον,

αλλά αγνοήστε τον αριθμό των “Like” που το συνοδεύουν και διαβάστε το για όσα λέει, όχι για το πλήθος εκείνων που το εγκρίνουν!

3. Ας αποφύγουμε την παγίδα να μετρήσουμε την αυταξία μας με τον αριθμό των επιδοκμασιών που εισπράττουμε στο μέσο κοινωνικής δικτύωσης. Η αξία των λόγων και των σκέψεών μας δεν κρίνεται από τη δημοφιλία τους σε κάποιο υποσύνολο της κοινωνίας, αλλά από το βάθος της συνειδητότητας που αντιπροσωπεύουν και το μέγεθος της αλήθειας που εκφράζουν! Κι ας ληφθεί εδώ υπόψη ότι, πολλοί από εκείνους που βρίσκουν μια ανάρτηση ενδιαφέρουσα δεν μπαίνουν καν στη διαδικασία της επιδοκμασίας (συχνά, μάλιστα, από φόβο ότι, όπως ακούγεται, κάποιοι με κίνητρα ιδιοτελή ενδέχεται να καταγράψουν τα “Like” και να σχηματίζουν προφίλ προτιμήσεων των χρηστών).

Γνωρίζω, ασφαλώς, ότι κάποιες από τις παραπάνω απόψεις δεν θα τύχουν επιδοκμασίας από αρκετούς φίλους στο *Facebook*. Το παρόν σημείωμα, εν τούτοις, δεν στοχεύει σε μια πλούσια συγκομιδή από “Like” αλλά στην έναρξη μιας ουσιαστικής συζήτησης ώστε να κάνουμε το κοινωνικό αυτό μέσο ακόμα καλύτερο και πιο χρήσιμο. Και (συμπληρώνω, παρεμπιπτόντως) για να αφαιρέσουμε από το *Facebook* εκείνη την ισοπεδωτικά γενικευτική, και μάλλον άδικη, ρετινιά του «νυφοπάζαρου», που τόσο το έχει δαιμονοποιήσει στις συνειδήσεις ενός μέρους της κοινωνίας και τόση καχυποψία έχει γεννήσει για τους χρήστες του!

© Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη Α.Ε.

Το σύνολο του περιεχομένου και των υπηρεσιών του site διατίθεται στους επισκέπτες αυστηρά για προσωπική χρήση. Απαγορεύεται η χρήση ή επανεκπομπή του, σε οποιοδήποτε μέσο, μετά ή άνευ επεξεργασίας, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.